

Tomáš, apoštol

narozen: kolem Kristova narození v Galilei (?),
Palestina

zemřel: r. 72 v Mailapuru (?) u Madrasu, Indie

patron Východní Indie, Portugalska, Góí,
Tomášových ostrovů, církevního státu, Urbina, Parmy
a Rigy; architektů, stavebních dělníků, geometrů,
tesařů, zedníků, kameníků a teologů; při bolestech
zad, za dobrý sňatek

Tomáš, který byl před svým povoláním za apoštola rybářem v Galilei, je zmiňován ve čtyřech seznamech apoštolů Nového zákona. Nejslavnější je vylíčení o „nevěřícím Tomášovi“. Jde o tuto příhodu: Když se objevil Ježíš po

svém Zmrtvýchvstání večer před učedníky, chyběl Tomáš. Když mu sdělili, že Ježíš vstal, nevěřil tomu a žádal jako důkaz, aby směl Ježíše vidět a dotknout se ho. Za několik dní vyzval Ježíš při dalším zjevení nevěřícího Tomáše, aby se dotkl jeho ran. Tu padl Tomáš na kolena a zvolal: „Pán můj a Bůh můj!“

Když se apoštolové rozešli po Kristově Nanebevstoupení, působil Tomáš jako misionář. Došel až do Persie a Indie, kde se setkal, jak říká legenda, se Třemi králi, pokřtil je a jmenoval je biskupy. V Indii obrátil Tomáš také krále jménem Gundaphar. Nálezy mincí mezitím prokázaly, že v Indii mezi roky 20 a 50 po Kristu byl skutečně král toho

jména. V roce 72 po Kristu podstoupil Tomáš mučednictví: při misijní cestě byl proboden zákeřně pohanem. Jako místo mučednictví se uvádí všeobecně Kalamina. Je domněnka, že jde o Mailapur, předměstí dnešního velkoměsta Madrasu v Indii. U Mailapuru je dodnes takzvaná „Velká Tomášova hora“, na níž byl v r. 1547 postaven kostel ke cti svatého Tomáše. Na oltáři chrámu stojí kamenný Tomášův kříž, který byl znovu nalezen Portugalci v r. 1522. Starý nápis na kříži, který pochází ze 7. století, vypravuje o apoštolově kázání a mučednictví. Největší část Tomášových ostatků byla přenesena jednoho

3. července -do Edessy, dnešní Urfy v Turecku. V roce 1258 se dostaly ostatky na řecký ostrov Chios a odtud později do Ortony ve střední Itálii. Liturgický svátek byl několikrát měněn, naposledy r. 1969 z 21.12. na 3.7., kdy se připomíná přenesení jeho ostatků v r. 394 do Edessy v Sýrii - současné Urfy na území dnešního Turecka. V roce 1258 se jeho ostatky prý dostaly i na řecký ostrov Chios a též do Ortony ve střední Itálii.

Úcta a tradice: Tomášovy pouti jsou u sv. Tomáše v Horním Rakousku (proti bolestem v zádech) a u sv. Tomáše v Innviertel (za dobrý sňatek). Až do r. 1969 slavili věřící svátek sv. Tomáše 21. prosince; to se změnilo, protože to bylo přímo před vánočními svátky. K Tomášovu svátku vznikly v průběhu staletí mnohé zvyky. Ve středověku byla noc na Tomáše 21. prosince nejdelší nocí roku a patřila k takzvaným drsným nocím; přičítali jí čarovnou moc. Mladé ženy, které ještě nebyly vdané, se ptaly věštby na svou očekávanou svatbu. Tomášské zvyky se týkaly i dětí, v některých krajích dostávaly 21. prosince pečivo (Tomášovy vánočky), v jiných krajích hrozili nezpůsobným dětem, že si je odnese na Tomáše temná postava v pytlí.

Znázorňování: apoštol Tomáš byl znázorňován až do středověku skoro výlučně jako mladistvý a bezvousý. Asi od 13. století se začíná vyskytovat zobrazení s vousem, možná proto, že mohl být Tomáš ve znázornění snadno zaměněn s Ježíšem. Přidávaná knih nebo svitek spisu ukazují Tomáše jako apoštola, jinak mívá kopí a meč (mučednictví) a úhelník (byl prý stavitelem krále Gundaphara). Dalšími atributy, které přicházejí nepravidelně, jsou kalich, kameny, srdce nebo kamenná kostka.

U znázorňovaných scén daleko převažuje scéna nevěřícího Tomáše; příkladem je v umění malba od Petra Pavla Rubense

v Královském muzeu v Antverpách.

Bůh nám dal skrze apoštoly nebeské dědictví. Děkujeme mu za všechny jeho dary a volejme:

Bože, tebe chválí sbor apoštolů

Děkujeme ti, Bože, za to, že nás shromažďuješ ve své církvi, — dej, ať se naše společenství s Kristem upevňuje a roste.

Děkujeme ti, žes nám prostřednictvím apoštolů připravil stůl svého slova, — dej, ať chodíme v tvém světle a s radostí konáme tvou vůli.

Děkujeme ti, že nás zveš na hostinu těla a krve svého Syna, kterou nám předali apoštolové, — dej, ať v ní máme zdroj života a síly.

Děkujeme ti, že nás očišťuješ křestní koupelí a svátostným smířením, které jsi svěřil apoštolům, — dej, ať z nás tyto svátosti smývají všechnu naši vinu.

Všemohoucí Bože, naplň nás radostným vědomím, že se za nás přimlouvá svatý apoštol Tomáš, a posilni naši víru, abychom měli věčný život ve jménu tvého Syna, o němž on vyznal, že je to náš Pán a Bůh. Prosíme o to skrze tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána, neboť on s tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje po všechny věky věků.